ISSN (o): 3030-3362

№ 4(26)
27.04.2025
IF 2024 11.7

RTADQIQ VA TATBIQ
Research and implementation
scientific-methodical journal

SCIENCES
Exact, Natural, Political, Social, Economic, Technical, Medical, Pedagogical

zenodo
Google scholar
OpenAIRE
ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE
CERTIFICATE № 078777
ral-journal.uz
@ferteach_uz

Ta’lim tizimida gender barqarorlikni oshirishning o‘ziga xos psixologik xususiyatlari

Turamov Muhammadzohid Rustamjon o‘g‘li

University of Business and Science. Namangan shahri, Zarbdor M.F.Y., Beshkapa ko‘chasi, 111-uy
E-mail: turamovmuhammadzohid@gmail.com

Copyright: © 2025 by the author.
Licensee: This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (https:// creativecommons.org/licenses/by/ 4.0/).

Annotatsiya. Mavzuga oid maqolada ta'lim tashkilotlarida o‘quv jarayonining ta’limga xorijiy tajribalarni qanday o‘rnatish va ularni qanday samarali ishlatishning muhimligi va zarurati haqida gapirilgan. Bundan tashqari, maqolada gender bilan bog‘liq masalalar ham o‘zgartirilgan, masalan, o‘quvchi jinsining o‘z-o‘zini rivojlantirishida ta’lim tashkilotlaridagi pedagogik hamkorlikning ahamiyati va mustaqil ta’limning bu jihatdan tajribalardan foydalanishning muhimligi. Maqolada aynan qaysi xorijiy tajribalarning muhimligi va ularni qanday rivojlantirish mumkinligi tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: ta'lim tashkiloti, ta'lim oluvchi, gender, o‘z-o‘zini rivojlantirish, o‘smir, mustaqil ta'lim, pedagogik hamkorlik, xorijiy tajriba, faoliyat.

Психологические особенности повышения гендерной устойчивости в системе образования

Турамов Мухаммадзохид Рустамжон оглы

University of Business and Science
г.Наманган, Зарбдор, улица Бешкапа, дом 111
E-mail: turamovmuhammadzohid@gmail.com

Аннотация. В статье на эту тему говорится о важности и необходимости закрепления зарубежного опыта в образовании и эффективного его использования в образовательном процессе. Кроме того, в статье изменены и гендерные вопросы, например, значение педагогического сотрудничества в образовательных организациях в саморазвитии пола обучающегося и важность использования опыта в этом аспекте самостоятельного образования. В статье анализируется, какой зарубежный опыт важен и как его можно развивать.

Ключевые слова: образовательная организация, обучающийся, пол, саморазвитие, подросток, самостоятельное образование, педагогическое сотрудничество, зарубежный опыт, активность.

Specific psychological characteristics of increasing gender stability in the education system

Turamov Muhammadzohid Rustamjon oglu

University of Business and Science
Namangan, Zarbdor, Beshkapa street, house 111
E-mail: turamovmuhammadzohid@gmail.com

Abstract. The article on the topic talks about the importance and necessity of how to establish foreign experiences in education and how to effectively use them in the educational process. In addition, gender-related issues are also changed in the article, for example, the importance of pedagogical cooperation in educational organizations in the self-development of the student's gender and the importance of using experiences in this aspect of independent education. The article analyzes which foreign experiences are important and how they can be developed.

Key words: educational organization, learner, gender, self-development, teenager, independent education, pedagogical cooperation, foreign experience, activity.

Kirish.

Maqolada, o‘z-o‘zini rivojlantirish kompetensiyalarining ahamiyati haqida aytib o‘tiladi. Bu kompetensiyalar mustaqil ta'limning yordamida, barcha faoliyat sohalarida rivojlanadi. Ular mustaqil fikr olish, o‘z ishonchlari va qarorlari bilan amalga oshirish, maqsadlarga erishish, o‘z-o‘zini boshqarish qobiliyatlari kabi xususiyatlarni o‘z ichiga oladi.

Birinchi qatorada, maqolada ta'lim tizimining jamiyatchilikda o‘z-o‘zini rivojlantirishni muhim ahamiyatga ega ekanligi, shuningdek, ularning mustaqil ta'limning muvaffaqiyati uchun katta roli keltirilgan. Ta'lim tizimida shaxsning faoliyat, kuch, va harakatning ko‘nikmalaridan foydalaniladi va ulardan mustaqil ta'limda yuqori darajada foydalaniladi.

Bundan tashqari, jins farqlari ham e'tiborga olingan va ta'lim materiallarida jinsning o‘ziga xos ta'siri muhim ahamiyatga ega ekanligi aytib o‘tilgan. O‘quvchilarni o‘g'itish jarayonida jins farqlarini ko‘zdan kechirish, ularning xususiyatlari va ehtiyojlarini hisobga olish muhimdir.

Material va usullar.

Maqolada ta'lim tizimlarining o‘z-o‘zini rivojlantirish kompetensiyalarini qanday o‘rnatish va rivojlantirishga oid ko‘rsatmalar va tavsiyalar ham keltirilgan. Bunday ta'lim usullari va materiallar o‘quvchilarning o‘zlarini rivojlantirishiga va ularga mustaqil o‘rganishga yordam berishi kutilgan.[1]

Jumladan, maqolada o‘z-o‘zini rivojlantirish kompetensiyalarining ta'lim jarayonida, jins farqlarining e'tirof etilishi, va ta'lim materiallarining mustaqil o‘rganishni qo‘llab-quvvatlashga ahamiyati haqida mufassal ma'lumotlar keltirilgan. Bu mavzuga tajribalarni o‘rganish va yangi ta'lim texnologiyalari yaratishda keng ko‘lamli tadqiqotlar va ilmiy muhokamalar yoritilgan.

Muhokama va natijalar.

STEM fanlarining yopilishini oshirish (Norvegiya): Norvegiya qizlar va o‘g'il bolalar o‘rtasida STEM fanlarining yopilishini oshirishga intiladi. Bu tadbirlar qizlarni an'anaviy ravishda o‘g'il bolalar ustunlik qiladigan fanlarga qatnashishga rag'batlantirish maqsadida olib boriladi.

Gender tenglik va gender imkoniyatlarni ta'minlash (Islandiya, Shvetsiya): Islandiya va Shvetsiya erkaklar va ayollar uchun teng huquq va imkoniyatlarni ta'minlash uchun qator chora-tadbirlar amalga oshirishga erishdilar.[2]

Bu mamlakatlarning joriy qilgan qadamlari gender barqarorlik va o‘z-o‘zini rivojlantirishni ko‘paytirishda katta ahamiyatga ega. Ular gender farqlarni qo‘llab-quvvatlash, gender stereotiplarni yo‘q qilish, va gender barqarorlikni oshirishga qaratilgan qadamlar bilan taniladi.

Bu tajribalar o‘zbekistonda ta'lim tizimida gender barqarorlikni oshirish, o‘z-o‘zini rivojlantirish va inkluzivgina qaror qabul qilishni o‘rganishga yordam berishi mumkin. O‘zbekiston ta'limida gender tengligini va gender farqlarni o‘zgartirish uchun quyidagi ilg'or usullar va qadamlar qo‘llanishi mumkin:[3]

Gender kvotalar: gender kvotalarni ta'lim sohasida o‘qituvchilar va ma'sul shaxslar uchun belgilash orqali, ta'lim tashkilotlarida gender tashabbusni oshirish mumkin. Bu usul o‘quvchilarga gender barqarorlikni o‘rgatishda o‘qituvchilar va ma'sul shaxslarning gender qatlamlarining tenglashtirilganligini ko‘rsatishi mumkin.

Gender stereotiplarga qarshi kurashish: ta'lim dasturlarida va qo‘llanmalarda Gender stereotiplarga qarshi kurashishga oid modellar va mashqlar kiritish orqali, o‘quvchilarga gender farqlarni tasvirlash va qabul qilish bo‘yicha o‘rganish imkoniyatlari yaratish mumkin.

STEM fanlarining tashqi qo‘llanilishi: o‘quvchilarni STEM fanlariga qiziqlantirish va ularning bu sohalarda o‘zlashtirishini rag'batlantirish uchun ilg'or usullar va qadamlar kiritish.[4]

Gender barqarorlikni oshirishga yo‘l qo‘yish: o‘quvchilarning gender barqarorlikni oshirishga qaratilgan qadamlar va usullar haqida o‘quvchilarga o‘rgatish orqali, ularni gender farqlarni qabul qilish va qo‘llab-quvvatlashga intilish mumkin.

Genderga muvofiqlikli byudjetlashtirish: ta'lim tashkilotlari genderga muvofiqlikli byudjetlashtirish prinsiplarini qabul qilish orqali, gender barqarorlikni oshirish va gender farqlarni qo‘llab-quvvatlashga yo‘l qo‘yish mumkin.

Bu usullar O‘zbekistonda ta'lim tizimida gender barqarorlikni oshirish va o‘z-o‘zini rivojlantirishga oid muhim qadamlar va ilg'or usullarni amalga oshirishga yordam berishi mumkin.[5]

O‘zbekistonda gender barqarorlik va o‘smirlarning mustaqil qaror qabul qilishga yo‘naltirish holati ko‘p yo‘nalishlarda amalga oshirilishi mumkin. Bu holatni tushunish uchun quyidagi ba'zi muhim jihatlarga e'tibor berish zarur:

Ta'lim tizimi: O‘zbekiston ta'lim tizimida gender barqarorlik va o‘smirlarning mustaqil qaror qabul qilishga yo‘naltirish holati joriy etilganligi ta'lim muassasalarining ilg'orlik bilan tushunishiga qarab o‘rganilishi mumkin. Shu bilan birga, o‘quvchilarga gender barqarorlik va o‘smirlarning mustaqil qaror qabul qilishga yo‘naltirish bo‘yicha ta'lim berish uchun mahsulotlar va darsliklar tuzish kerak.

Ma'naviyat va qonun: o‘zbekiston jamiyatida gender barqarorlik va o‘smirlar uchun ma'naviyat, diniy va qonuniy muhitni yaratishda muhim ahamiyatga ega. Bu muhit gender farqlarni qabul qilish va har bir o‘smirga mustaqil qaror qabul qilishga yo‘l qo‘ymoqda.

Siyosat va qonunlar: davlatning qonunlar va siyosati gender barqarorlik va o‘smirlar uchun to‘g'ri muhitni ta'minlashga qaratilganligini ko‘rsatadi. O‘smirlarning huquqlarini himoya qilish, ularning jamiyatda o‘zlarining o‘rnini qo‘llab-quvvatlash va ularning mustaqil qaror qabul qilishga imkoniyat yaratish uchun siyosatlar va qonunlar amalga oshirilgan.[6]

O‘quvchilarning ma'lumotlari va bilimlari: o‘quvchilarga gender barqarorlik va o‘smirlarning mustaqil qaror qabul qilishga yo‘naltirish bo‘yicha ma'lumotlarni o‘rgatish, ularni bu sohada mustaqil o‘zlashtirish va ularning qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirish kerak.

O‘quv muassasalarining ro‘li: o‘quv muassasalarining o‘smirlarning mustaqil qaror qabul qilishga yo‘naltirish uchun o‘zlashtirilgan ta'lim dasturlari, modullar va kurslar tuzish, shuningdek, o‘smirlarni o‘z-o‘zini rivojlantirish jarayonida qaror qabul qilish ko‘nikmalarini o‘rganishga imkoniyat berish shartdir.

O‘smirlar bilan ishlash: o‘smirlarning o‘zlarining o‘sishi va rivojlantirishiga yordam berish uchun mentorlik va rol modellari bilan faol ishlash, ularni mustaqil qaror qabul qilish va shaxsiy rivojlanishda qo‘llab-quvvatlash muhimdir.

Jamiyatning qo‘llab-quvvatlashi: jamiyatning o‘smirlarni mustaqil qaror qabul qilishga yo‘naltirish uchun qo‘llab-quvvatlashi muhimdir. O‘smirlar bilan do‘stona munosabatda bo‘lish, ularning huquqlarini himoya qilish, ularning maqsadlari va hedeflari bilan qat'iy nisbatda ishlash, ularning gender barqarorlik va o‘zlashtirishda hissa olish, jamiyatda ularga o‘zlarining o‘rnini topishga imkoniyat beradi.[7]

Xulosa.

Shuningdek, ta’lim sohasida gender barqarorlik va o‘smirlarning mustaqil qaror qabul qilishga yo‘naltirish holati o‘quvchilarning gender farqlarni qabul qilish va har bir o‘smirda uning potentsialini kuchlantirishga asoslangan. Bu jihatlarda har tomonlama tajribalar va ko‘nikmalar mustahkam qilinishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentyabrdagi Ta’lim to‘g‘risidagi 637- qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 29-oktyabrdagi “Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konseptsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-6097-son farmoni. https://lex.u
3. Кобазова Ю.В. Влияние гендерных стереотипов на формирование профессиональной ориентации. // Материалы III региональной научно-практической конференции «Гуманистические основы социально-профессионального развития личности студента» г.Нерюнгри: ООО «Фирма КВАНК и К», 2006. - С. 58 - 61.
4. Turamov, M. R. o‘g'li . (2023). O‘smirlik davrida emotsional intellektning namoyon bo‘lishi, o‘rganilishi. Golden brain, 1(30), 170–174. https://doi.org/10.5281/zenodo.10073341
5. Кобазова Ю.В. Тендерный аспект профессионального самоопределе старшеклассников [Текст] / Ю.В. Кобазова // Вестник Челябинского государственного педагогического университета. - 2008. - No7. - С. 35-44.

Scientific-methodical journal “Research and implementation”

Address:
150100, Fergana region, Fergana, Solim street, 23/4, apt. 26

E-mail:
chief_editor@rai-journal.uz

Our website:
https://rai-journal.uz/

The Scientific-methodical journal “Research and implementation” was founded by LLC Fer-Teach and supports by the Fergana branch of the Tashkent University of Information Technologies named after Muhammad al-Khorezmi.
This journal was registered by the Agency of Information and Mass Communications under the Administration of the President of the Republic of Uzbekistan on May 3, 2023 (No 078777).
ISSN 3030-3362.

"Research and implementation" is a specialized journal in the field of technology and covers all major areas of research and development in various fields of technical sciences: physics, mathematics, information technology. The journal also publishes scientific articles on linguistics, teaching methods and the history of the development of technical sciences.

Languages: Uzbek, Russian, English, Karakalpak

ВНИМАНИЕ!

При использовании материалов журнала необходимо указывать источник
Авторы статей несут ответственность за содержание статей и за сам факт их публикации.
Редакция не всегда разделяет мнения авторов и не несет ответственности за недостоверность публикуемых данных.
Редакция журнала не несет никакой ответственности перед авторами и/или третьими лицами и организациями за возможный ущерб, вызванный публикацией статьи.

ATTENTION!

When using journal materials, you must indicate the source.
The authors of the articles are responsible for the content of the articles and for the very fact of their publication.
The editors do not always share the opinions of the authors and are not responsible for the unreliability of the published data.
The editorial board of the journal does not bear any responsibility to the authors and / or third parties and organizations for possible damage caused by the publication of the article

DIQQAT!

Jurnal materiallaridan foydalanganda manbani ko‘rsatish kerak.
Maqola mualliflari maqolalar mazmuni va ularning nashr etilishi fakti uchun javobgardirlar.
Har doim ham mualliflarning fikrlari tahririyat nuqtai nazarini ifodalamaydi va nashr etilgan ma’lumotlarning haqiqiyligi uchun javobgar emas.
Jurnal tahririyati mualliflar va/yoki uchinchi shaxslar va tashkilotlarga maqolaning e’lon qilinishi natijasida yetkazilishi mumkin bo‘lgan zarar uchun javobgar emas.